

ПЕДАГОГІЧНА ПРАКТИКА ЯК ОСНОВА ФОРМУВАННЯ ФАХОВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ЗГІДНО СУЧАСНИХ ТЕНДЕНЦІЙ РОЗВИТКУ ОСВІТИ

PEDAGOGICAL PRACTICE AS A BASIS FOR FORMING PROFESSIONAL COMPETENCIES ACCORDING TO MODERN TRENDS IN EDUCATIONAL DEVELOPMENT

У статті висвітлено принципи організації педагогічної практики у Комунальному закладі вищої освіти «Луцький педагогічний коледж» Волинської обласної ради. Розглянуто практику як ключовий інструмент у формуванні професійної майстерності майбутнього вчителя музичного мистецтва в умовах сучасної реформи освіти. У публікації підкреслено, що воєнні дії та різноманітні політичні колізії, що відбуваються в Україні, внесли свої корективи в освітній процес, тому нинішня школа потребує педагога нового типу – мотивованого та активного рушія освітніх змін, який є дослідником і творцем. Такий учитель орієнтований на постійне професійне й особистісне зростання, готовий до імпровізацій та сміливих експериментів. Найвагоміший вплив на формування професійної майстерності саме такого фахівця має виробнича педагогічна практика. У статті зазначено, що під час виробничої педагогічної практики здобувачі освіти поглиблюють та конкретизують свої професійні знання, розвивають професійно необхідні вміння, навички та способи дії, формують мотиви професійної діяльності та саморозвитку, виробляють індивідуальний стиль професійної діяльності, розвивають дослідницький та інноваційний потенціал, опановують всю систему професійних функцій та інтенсивно розвивають усі елементи професійної майстерності. Авторами висвітлено проблеми, з якими стикаються студенти під час проходження різних видів практики, проаналізовано підручники з мистецтва, за якими навчаються сучасні школярі, зазначено сильні та слабкі сторони підручників інтегрованого курсу «Мистецтво». Обґрунтовано, що важливу роль у формуванні фахових компетентностей у процесі проходження педагогічної практики відіграє налагоджена співпраця між Комунальним закладом вищої освіти «Луцький педагогічний коледж» Волинської обласної ради та закладами загальної середньої освіти і позашкільними закладами, зокрема, Комунальним закладом «Палац учнівської молоді Луцької міської ради».

Ключові слова: педагогічна практика, Комунальний заклад вищої освіти «Луцький педагогічний коледж» Волинської обласної ради, інтегрований курс «Мистецтво», підручник, студенти-практиканти, заклад

загальної середньої освіти, Комунальний заклад «Палац учнівської молоді Луцької міської ради».

This article highlights the principles of organizing pedagogical practice at the Communal Institution of Higher Education «Lutsk Pedagogical College» of Volyn Regional Council. The practice is examined as a key instrument in shaping the professional mastery of future music art teachers in the context of contemporary educational reform. The publication emphasizes that military actions and various political upheavals in Ukraine have introduced adjustments to the educational process, thus necessitating a new type of teacher: a motivated and active driver of educational change, a researcher and creator oriented towards continuous professional and personal growth throughout life, ready for improvisation and experimentation. Work-integrated pedagogical practice has the most significant impact on developing the professional mastery of such specialists.

The article states that during work-integrated pedagogical practice, students deepen and concretize their professional knowledge, develop essential professional skills and modes of action, form motives for professional activity and self-development, cultivate an individual style of professional activity, foster research and innovative potential, master the entire system of professional functions, and intensively develop all components of professional mastery. The authors address the challenges faced by students during various types of practice, analyze art textbooks used by modern schoolchildren, and identify the strengths and weaknesses of integrated «Art» course textbooks. It is argued that established cooperation between the Communal Institution of Higher Education «Lutsk Pedagogical College» of Volyn Regional Council and general secondary education institutions, as well as out-of-school institutions, particularly the Communal Institution «Palace of Student Youth of Lutsk City Council», plays a crucial role in forming professional competencies during pedagogical practice.

Key words: pedagogical practice, Communal Institution of Higher Education «Lutsk Pedagogical College» of Volyn Regional Council, integrated course «Art» textbook, student-teachers, general secondary education institution, Communal Institution «Palace of Student Youth of Lutsk City Council».

УДК 371.132

DOI <https://doi.org/10.32782/lp/85.2.24>

Степанюк І.В.,

канд. мистецтвозн.,
ст. викладач кафедри
музичного мистецтва,
викладач хореографічних дисциплін
Комунального закладу вищої освіти
«Луцький педагогічний коледж»
Волинської обласної ради

Бовканюк П.О.,

викладач баяна циклової комісії
народних інструментів
Комунального закладу вищої освіти
«Луцький педагогічний коледж»
Волинської обласної ради

Степанюк Д.О.,

педагог-хореограф народного
художнього колективу ансамблю
народного танцю «Радість»
Комунального закладу «Палац
учнівської молоді Луцької міської ради»

Постановка проблеми у загальному вигляді.

Компетентний вчитель є головним чинником якісної освіти. Його професіоналізм безпосередньо впливає на рівень знань, умінь та навичок учнів. Педагог не лише передає знання, а й виховує, формує цінності, світогляд, допомагає дитині розвинути критичне мислення, креативність та соціальні навички. Якість цієї взаємодії залежить від підготовки педагога, тому справедливо можна

зазначити, що професійно-педагогічна підготовка майбутніх вчителів є фундаментальним каменем успішної освітньої системи та ключовим фактором у формуванні компетентного й усебічно розвинутого покоління і виходить далеко за межі простого засвоєння предметних знань, охоплюючи широкий спектр умінь, навичок та особистісних якостей, без яких неможливо ефективно працювати в сучасній школі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Значення педагогічної практики у формуванні компетентнісних якостей майбутніх педагогів висвітлюють багато сучасних науковців. Зокрема, відповіді на питання професіоналізації майбутніх вчителів під час проходження педагогічної практики знаходимо у публікації Л. Сіпко та Т. Березівської [8], про роль педагогічної практики у ході професійної підготовки майбутніх учителів початкової школи у напрямі реалізації STEM-освіти можемо дізнатися із публікації А. Дрокіної [4], сутність і зміст практичної підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти розглядає у своєму дослідженні Л. Березовська [1] та багато ін.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Хоча педагогічній практиці приділено значну увагу у багатьох наукових розвідках, проте потребує уточнення питання комплексного підходу до підготовки майбутніх фахівців в умовах воєнного стану та сучасних тенденцій розвитку освіти.

Мета статті – висвітлити та проаналізувати проблеми в організації педагогічної практики в сучасних умовах на прикладі Комунального закладу вищої освіти «Луцький педагогічний коледж» Волинської обласної ради.

Виклад основного матеріалу. У світлі викликів сьогодення, таких як реформи освіти (НУШ), дистанційне навчання у зв'язку із воєнним станом, робота з дітьми з особливими освітніми потребами, інтеграція ветеранів у шкільне середовище, а також необхідність виховання громадянської свідомості та патріотизму, роль професійно-педагогічної підготовки стає ще більш актуальною. Майбутній вчитель має бути готовим не лише навчати, а й підтримувати, адаптувати, надихати та виховувати цілісну особистість в умовах постійних змін.

Визначальна роль у професійному становленні майбутнього педагога відведена педагогічній практиці. Це своєрідний місток між теорією та освітньою реальністю, критично важливий етап, який дозволяє вчителю-початківцю конвертувати набуті знання та вміння у практичний професійний досвід.

У процесі проходження педагогічної практики кожен здобувач вищої освіти отримує можливість спробувати себе в ролі педагога, експериментувати з методиками, планувати та проводити уроки, аналізувати свої дії та отримувати зворотний зв'язок від досвідчених наставників. Саме під час практичної діяльності та взаємодії з учнями приходить глибинне розуміння значущості та відповідальності професії вчителя, її впливу на долі дітей та майбутнє суспільства.

С. Гончаренко у своєму «Українському педагогічному словнику» визначає педагогічну практику як обов'язкову складову освітнього процесу закладів вищої освіти, наголошуючи, що метою

практики є «навчити студентів творчо використовувати в педагогічній діяльності науково-теоретичні знання й практичні навички, набуті у процесі вивчення педагогіки, психології, окремих методик і спеціальних дисциплін, застосовувати їх на практиці, а також виховувати у студентів інтерес до педагогічної роботи, виробляти практичні педагогічні навички» [3].

М. Воровка та А. Проценко зазначають, що згідно наказу Міністерства освіти і науки України «Про затвердження Концепції розвитку педагогічної освіти» [7], «не менше ніж половина обсягу практичної підготовки має відводитися виробничій практиці із самостійним виконанням професійних завдань на базі закладів дошкільної, загальноосвітньої, позашкільної, професійної (професійно-технічної) освіти» [2, с. 58].

У Положенні про практичну підготовку здобувачів вищої/фахової передвищої освіти Комунального закладу вищої освіти «Луцький педагогічний коледж» Волинської обласної ради, що розроблене на основі нормативних документів, затверджене Вченою радою та введено в дію наказом ректора у 2024 році, вказано: «Метою практичної підготовки є формування професійних компетентностей у здобувачів вищої/фахової передвищої освіти, набуття ними вмінь застосовувати набуті теоретичні знання з дисциплін фахового спрямування, оволодіння сучасними технологіями професійної діяльності» [6].

Для проходження студентами різних видів практики (пропедевтичної, пробної, літньої, виховної, дослідницько-педагогічної, психолого-педагогічної, а також переддипломної/комплексної практики з фаху) налагоджується співпраця із кращими освітніми закладами та установами міста.

Значні корективи у хід практичної підготовки здобувачів вищої освіти вносять політичні події, які розгортаються у нашій державі: повномасштабне вторгнення країни-агресора, оголошення воєнного стану, тривалі повітряні тривоги вимагають нових підходів до вирішення проблем з організацією та проведенням педагогічної практики. Особливо це стосується спеціальностей, пов'язаних із музичним мистецтвом, адже ще донедавна як шкільна, так і дошкільна програма базувалася на творчості багатьох російських композиторів. Однак від 24 лютого 2022 року ми відмовилися від ворожої культури і стали шукати шляхи виходу із цієї непростой ситуації.

З початком повномасштабного вторгнення ворожої армії на територію нашої незалежної держави здобувачі освіти Луцького педагогічного коледжу у процесі проведення уроків музичного мистецтва на педагогічній практиці стали орієнтуватися на музичний матеріал, який пропонувався безпосередньо вчителем у школі. Проте тут досить часто виникало багато труднощів: якщо раніше

викладачі методики та методисти коледжу мали змогу зорієнтувати студентів наперед на конкретні теми, то тепер вони змушені були реагувати миттєво, адже у кожній школі у вчителів було своє бачення щодо наповнення уроків.

Базові школи міста тільки нещодавно почали отримувати для використання нові підручники з мистецтва, датовані 2023–2024 роками випуску. Безперечно, автори цих книг були поставлені в екстремальні умови і створювали їх дуже швидко, тому можна проаналізувати як сильні, так і слабкі сторони кожного підручника.

Позитивним, на нашу думку, є те, що в підручниках пропонується багато нових і, безперечно, цікавих завдань, які вимагають нестандартних творчих ідей для їх виконання. Наприклад, завдання з підручника інтегрованого курсу «Мистецтво» для 7 класу закладів загальної середньої освіти авторів Л. Масол та О. Калініченко зазначене таким чином: «Об'єднайтесь у групи для підготовки пітчингу анімаційного серіалу в жанрі фентезі «Чарівний світ української міфології». Розподіліть теми і головних міфічних персонажів кожної серії, розробіть орієнтовний сценарій, створіть музичні портрети на фольклорній основі (пісня, танець, фрагменти музичних творів). Підготуйте презентацію ідей для потенційних інвесторів з її комерційним обґрунтуванням. За можливості зніміть рекламний відеоролик» [5].

Це завдання з музичного мистецтва є надзвичайно інноваційним, комплексним та ефективним для розвитку цілого спектру компетентностей. Воно виходить далеко за межі традиційного вивчення музики, інтегруючи мистецтво з іншими навчальними дисциплінами, зокрема, поєднує музичне мистецтво з літературою (міфологія, сценічна майстерність), образотворчим мистецтвом (анімація), технологіями (відеоролик, презентація), економікою (комерційне обґрунтування) та розвитком підприємницьких навичок.

Школярі не просто відтворюють знання, а створюють новий продукт. Учні мають навчитися аналізувати інформацію, генерувати ідеї, розробляти концепції та знаходити нестандартні рішення. Завдання, також, спонукає до дослідження української міфології та фольклору.

Подібні проєкти максимально наближені до реальних робочих процесів, які передбачають всі етапи: від зародження ідеї до презентації кінцевого продукту. У ході роботи над проєктом здобувачі загальної середньої освіти не тільки вчать співпрацювати, розподіляти ролі, домовлятися, вирішувати конфлікти та відповідати за спільний результат, але й отримують можливість розвинути навички публічних виступів, переконливої аргументації, вміння «продати» свою ідею, що є невід'ємною частиною успішної комунікації.

Створюючи музичні портрети на фольклорній основі, семикласники вчать аналізувати

характер кожного персонажа і передавати його через засоби музичної виразності, використовуючи при цьому рідний фольклор, а створення презентації та рекламного відеоролика вимагає використання сучасних ІКТ-інструментів, що є обов'язковим для сучасного школяра.

Разом із тим, завдання досить об'ємне і вимагає багато часу для виконання, знання програм для монтажу відео, а для студента-практиканта може стати справжнім викликом з перевірки його на здатність бути не тільки джерелом знань, а й виступати у ролі фасилітатора, який координує роботу груп та надає консультації з різних аспектів. Тому підготовка майбутніх вчителів музичного мистецтва до практичної діяльності має базуватися на гнучких підходах і тісній співпраці між шкільними вчителями, методистами, студентами-практикантами та учнями.

Також з нашої точки зору не зовсім аргументованим є те, що підручники досить часто переповнені інформацією, яка, як ми вважаємо, не встигає засвоюватися школярами. Зокрема, протягом одного навчального року вчителі музичного мистецтва мають ознайомити здобувачів загальної середньої освіти 5 класу із творчістю 50 композиторів, серед яких Квінсі Джонс, Густав Петер, Гаррі Сомерс, Ендрю Ллойд Веббер, Людвіг Мінкус і ще 45 інших композиторів, серед яких лише декілька наших співвітчизників: Микола Лисенко, Семен Гулак-Артемівський, Кирило Стеценко, Дмитро Бортнянський, Станіслав Людкевич, Микола Леонтович, Мирослав Скорик і Леся Дичко. Знайомство із творчою спадщиною кожного із них обмежується прослуховуванням одного твору. Ми вважаємо, що таке різноманіття музичних жанрів та стилів призведе до поверхового засвоєння дисципліни і суперечить глибокому розумінню творчого доробку кожного із композиторів.

У ході літньої педагогічної практики, яка раніше у повній мірі проводилася у таборах відпочинку, на період воєнного стану студенти-практиканти Луцького педагогічного коледжу мають можливість бути задіяними у роботі пришкільних таборів, які тісно співпрацюють із Палацом учнівської молоді міста Луцька. На базі цього позашкільного закладу функціонує багато гуртків, які залучають різні вікові категорії школярів згідно їх уподобань.

Варто зазначити, що багато здобувачів освіти Луцького педагогічного коледжу є колишніми випускниками різноманітних творчих колективів Палацу учнівської молоді, зокрема, й народного художнього колективу ансамблю народного танцю «Радість». Знання, уміння та навички, отримані ними у ході концертної діяльності, мають позитивний вплив на освітню діяльність у коледжі, особливо у процесі проходження педагогічної практики. Це закономірно, адже кожен виступ вимагає від виконавця подолання хвилювання, стресостійкості та витримки, що поступово формує розкутість

і впевненість у власних силах, які потім проявляються у стилі поведінки на педагогічній практиці.

Висновки. Педагогічна практика – важлива складова освітнього процесу. Для успішного проходження усіх видів педагогічної практики надзвичайно корисно залучати здобувачів вищої освіти до активної діяльності у творчих колективах, де вони зможуть набути позитивних рис характеру, необхідних для професійного становлення.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Березовська Л. І. Педагогічна практика як засіб формування професійної компетентності майбутніх вихователів. *Перспективи та інновації науки*. № 12(46). 2024. С. 124-136.
2. Воровка М. І., Проценко А. А. Педагогічна практика як засіб формування професійної майстерності вчителя в умовах реформування освіти. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. № 69. Т.2. 2020. С. 57-61.
3. Гончаренко С. Український педагогічний словник. URL: <https://surl.li/fxztvt> (дата звернення 17.07.2025).
4. Дрокіна А. С. Педагогічна практика як важливий компонент професійної підготовки майбутніх учителів початкової школи у напрямі реалізації STEM-освіти. *Вісник науки та освіти*. № 11(29).2024. С. 1086-1097.
5. Масол Л., Калініченко О. Мистецтво. Підручник інтегрованого курсу для 7 класу закладів загальної середньої освіти. Київ. Видавничий дім «Освіта».2024. 276 с.
6. Положення про практичну підготовку здобувачів вищої/фахової передвищої освіти Комунального закладу вищої освіти «Луцький педагогічний коледж» Волинської обласної ради (редакція 2.0). <https://lpc.in.ua/wp-content/uploads/2024/10/polozhennia-pro-praktynu-pidhoovku.pdf> (дата звернення 05.07.2025).
7. Про затвердження Концепції розвитку педагогічної освіти : Наказ Міністерства освіти і науки України від 16.07.2018 № 776. URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-konceptsiyi-rozvitku-pedagogichnoyi-osviti>. (дата звернення 05.07.2025).
8. Сіпко Л. О., Березівська Т. С. Педагогічна практика як складова професійної підготовки майбутніх учителів. *Суспільство та національні інтереси*. № 4(4).2024. С. 631-644.